

Makro-Kalkınma Ekseninde BİR VERİ BİR YORUM

1V1Y #5

Dr. Feridun Tur

turf@tskb.com.tr

28 Eylül 2026

TL mi Değerli, Rakip mi Ucuz?

Neden Bu Konu, Neden Şimdi?

Her makro politika çerçevesinin en popüler tartışma konularından biri para biriminin “aşırı değerli” ya da “aşırı değersiz” olduğu üzerinedir. İçinde bulunduğumuz dönemde de TL’nin reel olarak değerlendirildiği vurguları ön planda. Ancak hangi göstergeye baktığımız, bu değerlendirmeyi önemli ölçüde değiştirebiliyor.

TL’nin değerini aylık olarak Reel Efektif Döviz Kuru’ndan (REDK) izleyebiliyoruz. REDK, TL’nin ticaret ortaklarının para birimlerine karşı ağırlıklı değerini, ülkeler arasındaki görelî fiyat veya maliyet hareketlerini dikkate alarak ölçüyor. Fiyat hareketi olarak tüketici enflasyonu da üretici enflasyonu da alınabilir. Hangi göstergeye bakacağımız ise hangi soruya cevap aradığımıza göre değişiyor.

Reel Kur Değişimi (12 aylık har. ort.)		
	Tüfe Bazlı REDK	Üfe Bazlı REDK
Son 1 yıl	%3.4	-%0.2
Son 2 yıl	%17.0	%3.9
Son 3 Yıl	%24.6	%3.5

Kaynak: TCMB, TSKB Ekonomik Araştırmalar

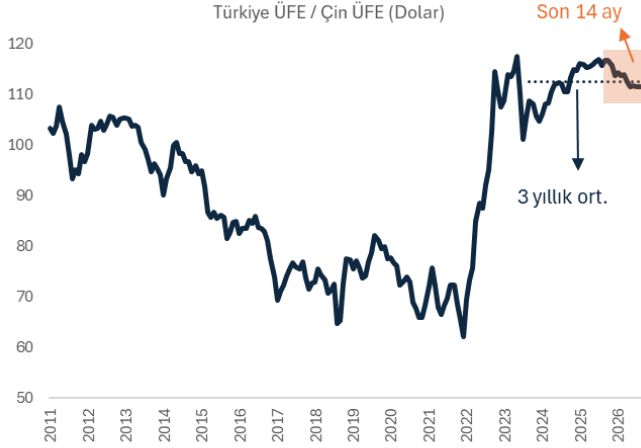
Tüketici ve üretici enflasyonlarıyla hesaplanan REDK serilerinin son yıllardaki değişimi tabloda görülüyor. Son bir yılda reel değeri sadece TÜFE bazlı seride ve oldukça sınırlı. Son üç yıla bakıldığında ise kayda değer ölçüde değeri yine TÜFE bazlı seride görülüyor. Üretici fiyatlarıyla hesaplanan gösterge, TL’nin son üç yılda kümülatif olarak sadece %3,5 değerlendirildiğini gösteriyor.

Temel soru şu:

Üretici fiyatları bazında TL’de sınırlı bir reel değeri varsa, sanayicilerin son birkaç yılda karşılaştığı rekabet gücü baskısının kaynağı ne?

Bir Hesap

REDK, Türkiye’nin ticaret ortaklarının neredeyse tamamıyla görelî fiyatları dikkate alarak hesaplanıyor. Buna karşın son dönemlerde Türkiye, AB’ye gerçekleştirdiği ihracatta 97 ürün grubunun 44’ünde Çin’e pazar payı kaybediyor (Bir Veri Bir Yorum #1). Dolayısıyla Türkiye’nin Çin karşılarındaki görelî fiyat pozisyonuna ayrıca bakmak, soruya cevap vermemize yardımcı olabilir. Başka bir ifadeyle, ticaret ortaklarının geneline karşı sınırlı bir reel değeri, belirli bir rakibe karşı ciddi bir görelî fiyat kaybı yaşanmadığı anlamına gelmiyor. Bu amaçla Türkiye ve Çin’in üretici fiyat endeksleri dolara çevrilerek birbirine oranlandı.

Kaynak: TCMB, Reuters, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Bir Veri

- ❖ Grafikteki göstergenin yükselmesi, Türkiye'nin Çin karşısındaki görelü üretici fiyatı dezavantajının arttığına işaret ediyor.
- ❖ Türkiye'nin Çin karşısındaki görelü üretici fiyat dezavantajı 2022-2023 döneminde kayda değer ölçüde artıyor, 2023 sonrasında ise dalgalansa da görece yatay seyrediyor.
- ❖ Çin karşısında oluşan bu dezavantaj son 14 ayda ılımlı da olsa geriliyor (%4,7).

Bir Yorum

2022-2023 döneminde Türkiye'nin Çin'e karşı yaşadığı rekabet gücü kaybını besleyen unsurlardan biri, Türkiye'deki dolar cinsi üretici fiyatlarındaki artış. Burada güçlü çift haneli artışlar söz konusu. Örneğin 2022 yılının sonunda Türkiye'de dolar bazında üretici fiyatları yıllık %43,5 arttı. Aynı dönemde Çin'de ise %17 gerileme söz konusu. Yani Türkiye'de çok güçlü üretici fiyatı artışlarıyla Çin'de dolar bazında güçlü çift haneli fiyat düşüşlerinin aynı anda yaşanması, Türkiye açısından çok güçlü bir görelü üretici fiyatı şoku yaratmış oluyor.

Burada altı çizilmesi önemli olan bir nokta, Çin'de üretici fiyatlarının yıllık olarak Mayıs 2022-Mart 2024 döneminde aralıksız şekilde gerilemiş olması. Üretici fiyatlarındaki bu düşüşe aynı dönemde yuanın dolar karşısında değer kaybetmesi de eşlik ediyor. Böylece Çin'deki üretici fiyat deflasyonu kur hareketiyle birleşerek dolar cinsinden görelü fiyat avantajını daha da güçlendiriyor.

Elbette bu durum sadece Türkiye ile ticaretle etkili değil. Çin'in o dönemde küresel ticaretle kazandığı görelü fiyat avantajının izlerini ve sonuçlarını bugün hâlâ tüm dünyada yaşıyor ve tartışıyoruz.

Son dönemde ise bu iki dinamikte de bir miktar değişim var. Son bir yılda yuan dolar karşısında nominal olarak değerlendirirken Çin'de üretici fiyatları yükseliyor. Bu iki hareket Çin'in dolar cinsinden üretici fiyatlarını yukarı çekerken, Türkiye'nin Çin karşısındaki görelü fiyat dezavantajını da bir miktar azaltıyor. Grafikte son 14 ayda görülen %4,7'lik gerilemeyi bu çerçevede okumak mümkün.

Ancak 2022-2023 döneminde yaşanan şokun izlerini Türkiye'de, özellikle Çin'le rekabetin yoğun olduğu sanayi kolları hissetmeye devam ediyor. Üstelik bu şoku büyüten Çin'deki üretici fiyat deflasyonu ve yuanın değer kaybı Türkiye'nin doğrudan yönetebileceği unsurlar değil.

Yönetebileceğimiz kısım ise kendi fiyat dinamiklerimiz. Türkiye'nin görelü üretici fiyatı pozisyonunu koruyabilmesi için kendi üretici fiyatlarındaki artışı kontrol altına alması gerekiyor. Dolayısıyla enflasyonu düşürmek yalnızca makroekonomik istikrar meselesi değil; sanayinin uluslararası rekabet gücünü korumanın da temel koşullarından biri.

Referanslar

Tur, F. (2026), “AB Pazarında Görünmeyen Baskı”, Bir Veri Bir Yorum #1, TSKB Ekonomik Araştırmalar.

**EKONOMİK
ARAŞTIRMALAR**

ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

Medisi Mebusan Caddesi No. 81

Fındıklı İstanbul 34427, Türkiye

T: +90 (212) 334 50 41 F: +90 (212) 334 52 34

TSKB Ekonomik Araştırmalar ürünlerine ulaşmak için aşağıdaki karekodu kullanabilirsiniz:

2026 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.’nin faaliyetleri kapsamında, bilgilendirme amaçlı olarak hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Raporda, üretken yapay zekâ araçları yalnızca literatür derleme, çalışma konusu ile ilgili ön araştırma yapma, dil ve yazım denetleme, çeviri, yazım dilini iyileştirme veya okunabilirliği artırma amacıyla kullanılmış olabilir. Üretken yapay zekâ çıktıları gerçek kişiler tarafından kontrol edilmektedir. Söz konusu üretken yapay zekâ araçları eleştirel düşünce, uzman görüşü veya değerlendirmesi yerine geçecek şekilde kullanılmamıştır.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.

Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değişimin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiçbir sorumluluk kabul etmez.